

XҒТАР 14.25.01

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-6895-2024-147-2-219-229>

Мақала түрі: ғылыми мақала

Болашақ педагогикалық мамандарды кәсіби даярлаудың акмеологиялық тәсілдері

Л.А. Анарбек¹ , Г.М. Сәрсенбаева² , Г.Б. Исаева^{3*}

¹Қ.И.Сәтбаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті Алматы, Қазақстан

²Мальта Америка университеті, Мальта, АҚШ

³Абай атындағы қазақ Ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан

(E-mail: lanarbek@satbayev.university, gulnara.sarsenbayeva@aum.edu.mt), guka_issaeva@mail.ru)

Аңдатпа. Мақалада қазіргі таңда білім беру саласындағы өзекті мәселелердің бірі, болашақ педагогикалық мамандарды кәсіби даярлаудағы заманауи акмеологиялық тәсілдері мен және әдіскер ғалымдардың көзқарастары қарастырылған. Оның ішінде болашақ мамандардың кәсіби дайындығы мен кәсіби даму мәселелеріне арналған ғылыми еңбектерді зерделей келе, кәсіптік-педагогикалық бағыттарға арналған акмеологиялық тәсілдерді жүзеге асыру үшін – оның мақсатын, мазмұнын және педагогикалық шарттары айқындалған. Сонымен қатар, болашақ педагогикалық мамандардың акмеологиялық бағытының қалыптасуын сипаттайтын кәсіби қызмет пен кәсіби өзін-өзі дамытудың мақсат, мазмұндарын түсіну, олардың бір-біріне сәйкес келуі, кәсіби қызығушылықтар мен білім беруді қалыптастыру және тағы сол сияқты көрсеткіштерін айқындай келе, тұлғаның акмеологиялық қалыптасуын бағалайтын когнитивті, эмоционалды-бағалау және мотивациялық мінез-құлық критерийлерінің анықталғандығы мақалада тиянақты баяндалады. Зерттеу нәтижесі бойынша анықталған кәсіптік-педагогикалық білім беруде акмеологиялық тәсілдерді жүзеге асыруға арналған нақты педагогикалық шарттары анықталып, алты түрлі жолмен мақалада көрсетілген. Мамандар даярлау мазмұнындағы кәсіптік педагогикалық білім беруге арналған акмеологиялық тәсілдерді жүзеге асыру тәсілдерінің реті анықталып берілген. Мақаланың соңында педагогикалық эксперименттің нәтижесі берілген, онда бақылау және эксперименттік топтардың арасындағы болашақ мамандардың акмеологиялық бағытын дамытудың барлық деңгейлерінде айырмашылықтар барлығы дәлелді айтылады.

Түйін сөздер: акмеологиялық тәсілдер, педагогикалық шарттар, кәсіби қызығушылық, акмеологиялық қалыптасу, кәсіптік педагогика, акмеологиялық бағыт.

Кіріспе

Қазіргі заманғы кәсіптік білім болашақ мамандарды кәсіби даярлаудың жоғары сапасын қамтамасыз ететін жағдайлар жасауға, олардың өмірлік және жеке мәселелерін өз бетінше шешу қабілеттерін дамытуға бағытталуы тиіс. Бұл әсіресе мұғалімдерді даярлауға қатысты, өйткені педагогикалық міндеттер әрдайым стандартты емес және көп функционалды, бүкіл қоғамның болашағы оларды шешудің тиімділігіне байланысты. Мұғалім тұлғасының білім алушыларға әсер ету мәселелерін зерттейтін педагогтер мен психологтар атап өткендей [1, 2, 3], кәсіптік бағытта творчестволық жоғарғы деңгейге көтерілгенде оқытушылар білім алушылардың маман ретінде қалыптасуына ықпал жасайды. Сондықтан, оқытушылардың кәсіби қабілеттерін арттыру белсенділіктері, олардың айтылған қасиеттерін қалыптастыруға, сонымен қатар кәсіби бағытта өзін-өзі творчестволық жоғары деңгейге жеткізуге, өзін-өзі маман ретінде жүзеге асыруға білім беру сапасына арналған негізгі мақсаттары болды. Қойылған мәселелер оқыту үрдісіндегі білім берудің шыңының пәнін көрсетеді, мұның негізгі міндеттерінің бірі болашақ мамандардың әлеуетті мүмкіндіктерін өзектендіретін және дамытатын жолдар мен әдістерді іздеу, олардың кәсіпқойлықтың шыңына жетуге деген ұмтылысы [4].

Қазіргі заманғы кәсіптік-педагогикалық білім беруде акмеологиялық тәсілді іске асыру болашақ мамандардың кәсіби уәждемесін күшейтуді, олардың шығармашылық әлеуетін ынталандыруды, тұлғаның акмеологиялық бағытын қалыптастыру арқылы кәсіби қызметте табысқа жету үшін жеке ресурстарды анықтау мен жемісті пайдалануды қамтамасыз етеді [5].

Тұлғаның кәсіби дайындығы мен кәсіби даму мәселелеріне арналған заманауи зерттеулерде өзекті білім беру міндеттерін шешу, тиісті тәсілдерді, технологиялар мен әдістерді әзірлеу контекстінде жеке тұлғаның жеке қасиеттерін қалыптастыру мәселелеріне көп көңіл бөлінеді. Алайда, біз кәсіптік-педагогикалық білім беруде акмеологиялық тәсілді іске асырудың мәнін, мақсаты мен шарттарын, оның ішінде педагогтардың жеке басының акмеологиялық бағытын қалыптастыру контекстінде ашатын зерттеулер таппадық. Бұл мәселені шешуге біздің зерттеуіміз арналды.

Тұлғаның бағыты – бұл мақсаттарды, құндылықтарды, мотивтерді, ұмтылыстарды және т.б. қамтитын интегративті сапа, жеке тұлғаның белсенділігін және осы әрекеттің векторын анықтайтын фактор. Акмеологиялық бағыт-бұл жеке тұлғаның жалпы бағытының сапалық сипаттамасы, ол адамды прогрессивті дамуға (оның ішінде кәсіби), кәсіби салада да, жалпы өмірде де максималды шығармашылық өзін-өзі жүзеге асыруға бағыттайды [6].

Тұлғаның акмеологиялық бағытының нақты, болашақ мұғалімдердің негізгі жұмыстарында оқыту үрдісіндегі білім берудің шыңына жетуінің мазмұнын жүзеге асыруға, сонымен бірге акмеологиялық ғылымның теориялық негізін және әдіс-тәсілдерін меңгеруге арналған зерттеулер құрамына кіреді.

Білім алушылардың акмеологиялық бағытта зерттеу жұмыстарының мағынасы мен мәніне сәйкес, олардың құрылымын анықтауға болады: кәсіптік-құндылық, кәсіптік мақсатын айқындау, кәсіптік қызығушылық тудыру және кәсіби дамуға ұмтылу бағыттары [7, 8].

Білім алушылардың өз бетімен дамуының акмеологиялық негізге қалыптасып жетілуі болашақ мамандардың негізгі құндылықтарының мәнін анықтау және олардың негізгі қызметтері мен маман ретінде жетілдіру қызығушылығының мазмұнында, жеке тұлға болып қалыптасуы, кәсіби іс-әрекет пен кәсіби өзін-өзі дамытудың әлеуметтік және жеке мақсаттарын түсіну, олардың бір-біріне сәйкестігі, олардың кәсіби жолын болжай білу, кәсіби қызығушылықтар мен білім берудің қалыптасуы сияқты көрсеткіштер бойынша бағаланады. Қажеттіліктер, рефлексиялық қабілеттердің болуы, мамандықта өзін-өзі дамытуға және шығармашылық өзін-өзі жүзеге асыруға ұмтылуды қамтиды. Бұл көрсеткіштерді саралау тұлғаның акмеологиялық бағытының қалыптасуын бағалаудың когнитивті, эмоционалды-бағалау және мотивациялық-мінез-құлық критерийлерін анықтауға мүмкіндік береді.

Зерттеу әдістері

Кәсіптік-педагогикалық білімге акмеологиялық тәсілді енгізу тиімділігінің жалпыланған көрсеткіштері білім алушылардың оқу және оқу-өндірістік жұмыстардың творчестволық, жеке мазмұны, бұлардың кәсіптік педагогикалық іс-шаралардың акмеологиялық құраушылары екені белгілі.

Болашақ маман даярлаудың акмеологиялық әдістерін оқу үдерісіне кіргізудің педагогикалық-психологиялық алғы шарттарының қосындысы, алдымен акмеологиялық әдістің мазмұнымен (қағидалары, орындалу ережелері және т.б.), содан кейін акмеологиялық әдісті оқу үдерісіне кіргізу жөнінде білім алушының акмеологиялық мазмұндағы құрылымымен, соңында қоршаған ортамен, басқару жұмыстары жағдайлары, білім алушылардың көзқарастарымен акмеологиялық әдіс-тәсілдердің нәтижелерін қолданылуымен білім беру мекемелерінің жұмыстары айқындалады.

Сондықтан, біздің зерттеу контекстінде концептуалды психологиялық-педагогикалық жағдайлар: акмеологиялық және андрагогикалық принциптерді жүзеге асыру, тұлғаның акмеологиялық бағытын қалыптастыру мақсатында студенттің жеке басының мотивациялық-құндылық және реттеуші-белсенділік салаларына мақсатты педагогикалық әсер ету көзделді [9,10].

Осы шарттарды іске асыру оқу-тәрбие іс-әрекетінің тиісті құралдарын, әдіс-тәсілдерін және басқарушылық әдістерін анықтау мен іске асыру, коллективтегі ішкі жағдай, білім алушыларға деген оқытушылардың көзқарасы және мұғалімдердің жұмысының мәні басқандай болуы, тиісті психологиялық орта құруды қамтиды.

Кәсіптік-педагогикалық білім беруде акмеологиялық тәсілді іске асырудың нақты-педагогикалық шарттарына мыналар жатады:

- ақпараттық шарттар – білім беру мазмұнының мәнмәтіні мен құндылығы;
- арнайы мәселелер – оқытушының жұмысындағы акмеологиялық әдістерді оқу үдерісіне кіргізу үшін білім мазмұнына өзгерістер кіргізу, білім алушылардың жеке акмеологиялық жетілуін анықтау, қарым-қатынас жасау реті, ынтымақтастықта болу бір-біріне көмектесу және т.б.,

– білім алушыларға адал ниетпен адами қасиетті құндылықтарды, өз-бетімен кәсіби жетілдіру және сол сияқты дұрыс шындықты көрсететін көзқарастарды ұсыну;

– технологиялық жағдайлар – көшбасшылық-белсенділік, жеке басқа арналған бағдар, арнайы-анықталған педагогикалық әдістер қағидаларын ұсыну;

– оқыту үдерісінің жаңашылдығы, қарым-қатынастағы тұғырлылығын жүзеге асуға бағытталады.

Арнайы білім беру мекемелерінің оқытушыларының акмеологиялық – арналған тәрбие жұмысын іске-асыруға белсенді көзқарас; білім беруде ойын арқылы ұйымастыру, озық тәжірибелерді көрсету тренингтерін, мақсат қоя білу, кәсіби-қызығушылыққа арналған іс-шараларды ұйымдастыру.

Айқындалған психологиялық-педагогикалық қағидалардың мәні болашақ мамандарға білім беруде акмеологиялық әдіс-тәсілдерді қолданудың орындалу ретін көрсетеді:

– оқытушыларды акмеологиялық әдіс-тәсілдерді жүзеге асыру үшін ұйымдастыру жұмыстарына үйрету.

Оған арналған тапсырмалар:

– оқытушылардың акмеологиялық білімдерінің көкейкетілігін анықтау және оны жүзеге асыру әдістерін меңгерту;

– арнайы-кәсіби, болашақ мамандар даярлауға акмеологиялық әдіс-тәсілдерді жүзеге асыруға арналған.

Мақсаты-педагогтердің оқу-тәрбие іс-әрекетінде анықталған психологиялық-педагогикалық жағдайларды мақсатты қолдануы арқылы білім алушылардың жеке басының акмеологиялық бағытын қалыптастыру:

– диагностикалық – түзету, жеке тұлғаның акмеологиялық бағытының қалыптасу деңгейін диагностикалауды, бағалауды және талдауды жүзеге асыру, осы негізде оқу-тәрбие процесіне түзетулер енгізу.

Акмеологиялық тәсілді сәтті іске асыру анықталған психологиялық-педагогикалық жағдайларды мақсатты ұйымдастырумен қатар (оның ішінде тұлғаның акмеологиялық бағытын қалыптастырудың барабар әдістері мен әдістерін қолдану) педагогикалық әсерлердің басым бағытын өзгертудің келесі дәйектілігін сақтай отырып қамтамасыз етілді: когнитивті, эмоционалды-бағалау және қызығушылық жеке тұлғаның мінез қалыптастыру бағыты [11,12].

Тәжірибелік жұмыстардың когнитивтік білім алушылардың теориялық білімді меңгеруін, кәсіптік-педагогикалық қасиеттерді жинақтауды, педагогикалық жұмыстардың мақсатын, кәсіби өзіндік жетілдіру және кәсіптік-творчестволық өзбетімен жүзеге асыру мақсаттары, кәсіби мақсат қоя білуге бағытталған Қажетті ақпараттарды қабылдау және оны өңдеп қолдануға білім алушылардың көңілдерін аулдаруға белсендіру, теориялық мазмұнға қызығушылық тудыру әдістері мен әдістері қолданылды; теориялық материалды бекіту мнемикалық қызмет әдістерін қолдану арқылы жүзеге асырылды.

Талқылау

Педагогикалық әсердің эмоционалды-бағалау бағыты білім алушылардың ақпаратты түсіну мен құндылықты түсінуін ұйымдастырумен, олардың кәсіби-педагогикалық мақсаттар мен құндылықтарды, сондай-ақ кәсіби өз бетімен жетілу мен творчестволық өзін-өзі жүзеге асырудың мақсаттары мен құндылықтарын жеке тұлға ретінде қабылдауымен байланысты болды. Бұл міндеттер келесі әдістер мен әдістерді қолдану арқылы шешілді: зерттелетін құндылығы бар материалдың маңыздылығын негіздеу, білім алушылардың өз сезімдері мен қатынастарының рефлексиясын өзектендіру, эмоционалды еліту, витагендік білім беру әдістері.

Жоғары мектептің акмеологиялық бағдарланған педагогтарының негізгі міндеті білім алушылардың кәсіпте өзін-өзі табысты жүзеге асыруы үшін қажетті білім мен технологияларды игеруін қамтамасыз ету, нақты зерттеу міндеттерін шешу барысында қол жеткізген нәтижелерге сүйеніп орындалатын жұмыстың қорытындысы жетілдіру болып есептеледі.

Кәсіби білім беруге акмеологиялық әдіс-тәсілдерді жүзеге асырудың мағынасы білім алушылардың творчестволық деңгейде өзгеріс енгізуге, сонымен қатар болашақ маманың кәсіби қызметін меңгеруге қызығушылығын арттыруға бағыттау, бұл білім алушыларға, білім берудің, өздігінен тәрбиленудің және өздігінен жетілудің озық, заманауи әдіс-тәсілдері мен технологияларын меңгеруді мұрат етеді. Болашақ мұғалімдерді дайындауда акмеологиялық әдіс-тәсілдері қолданудың мақсаты білім алушыларға акмеологиялық әсер етуді пайдалану, оларда жеке тұлғаның акмеологиялық бағытын негізгі қасиет және кәсібиліктің маңызды көрсеткіші ретінде қалыптастыру.

Педагогикалық жұмыстың мотивациялық-мінез-құлық аспектісі білім алушыларды кәсіби өзін-өзі дамытудың тұрақты мотивациясын, шығармашылық өзін-өзі жүзеге асыру қажеттілігін, кәсіби жетістікке жету қажеттілігін, сондай-бақ акмеологиялық-бағдарланған мінез-құлық пен қызмет негіздерін қалыптастыруға бағытталған. Бұған келесі әдістер мен әдістерді қолдану арқылы қол жеткізілді; әлеуметтік және психологиялық салыстырып сәйкестендіру, әлеуметтік пайдалану және дұрыс баға беру, мәселелік жұмыстарды таңдай білу, бәсекеге сәйкес келетін және ойын тәсілдерін анықтау және нақты нысандардың творчестволық түрде моделін жасай білу.

Эдвайзерлардың жеке тұлғаның акмеологиялық бағытының компоненттері контекстінде бағытталған дамуға бағытталған мамандандырылған тренингтер (рефлексивті тренингтер, мақсат қою тренингтері, жетістікке жетуді ынталандыру дағдыларының тренингтері) өткізуі маңызды рөл атқарды.

Тұлғаның акмеологиялық бағытының компоненттерін дамыту оқу-тәрбие іс-әрекетінің барабар әдістерін, әдістерін және ұйымдастырушылық формаларын қолдану арқылы жүзеге асырылды.

Сонымен бірге интегративті функцияны эдвайзерлар орындады, ол білім алушыларды рефлексияға, өзінің мотивтерін, кәсіби және жалпы өмірлік мақсаттарын, мүдделерін, қажеттіліктері мен қабілеттерін түсінуге және қайта қарауға мақсатты түрде шақырды. Эдвайзерлердің міндеттеріне сонымен қатар білім алушыларды саналы рефлексия мен

мақсат қою негіздеріне, кәсіби мәселелерді шығармашылықпен шешу тәсілдеріне, өзін-өзі дамытуды және кәсіби өзін-өзі жетілдіруді жоспарлауға үйрету кірді. Эдвайзерлердің жетекшілігімен білім алушылардың тренингтік тапсырмаларды орындауы, әңгімелер мен пікірталастарға қатысу, іскерлік ойындарды ұйымдастыру және өткізу жеке тұлғаның акмеологиялық бағытының тұтас дамуына ықпал етті және жүйелі кәсіби-педагогикалық білімнің қалыптасуын, пәнаралық байланыстарды түсінуді қамтамасыз етті.

Эдвайзерлер мен оқытушылардың акмеологиялық бағдарланған іс-шараларын жүзеге асырудың басты түрлері: әңгіме өткізу, пікірталас жасау, іскерлік қалыптастыру, тренинг ұйымдастыру және т.б.

Нәтижелер

Тәжірибе жұмысын өткізгеннен кейін эксперименттік топтың білім алушылары кәсіби-педагогикалық білімдер мен құндылықтарды меңгерумен, кәсіптік қызығушылықтарының, пайда болуымен, кәсіби жұмысқа творчестволық көзқарастарымен анықталады.

Білім алушылар кәсіби жұмыстың негізгі мақсатын айқын түсінеді, болашақ мамандардың кәсіби жұмыстарының мотивтері арасында педагогикалық мүделері мен құндылықтар көп болады.

Кәсіптік мақсат қою білу, кәсіби қызығушылық, кәсіби жетістікке үміталустатистикалық маңызы бар өзгерістерді айқындады.

Бақылау және эксперименттік топ арасында эксперименттің соңында тұлғаның акмеологиялық бағытын дамытудың барлық деңгейлерінде сенімді айырмашылықтар анықталды: эксперименттік топта бақылау топтарына қарағанда тұлғаның акмеологиялық бағытының орташа (53,8%) және жоғары (42,6%) деңгейлері бар. Білім алушылар статистикалық тұрғыдан көбірек болды (сәйкесінше 13,2% және 10,3%).

Эксперименттік топ және бақылау тобының білім алушылары тұлғасының акмеологиялық бағытының мазмұнын сандық-сапалық талдау бағалаудың барлық критерийлері (когнитивті, эмоционалды-бағалау, мотивациялық-мінез-құлық) бойынша да, құрылымдық компоненттер бойынша да (кәсіби-құндылық бағдарлары, кәсіби мақсат қою білу, кәсіби қызығушылық, кәсіби жетістікке ұмтылу) статистикалық маңызы бар өзгерістер анықталады.

Сонымен, тәжірибеден алынған нәтижелер ЖОО-ның білім беру үдерісіне акмеологиялық әдіс-тәсілдерді дәйекті және мақсатты түрде жүзеге асыру білім алушылардың оқу іс-әрекетінің творчестволық және дербес сипатын қамтамасыз ететіндігін, кәсіби құндылықтардың ішкі сипатқа өтуін анықтайтындығын және жеке тұлғаның шығармашылық кәсіби өзін-өзі жетілдіруге және өзін-өзі жүзеге асыруға деген ұмтылысын жаңартатындығын көрсетеді.

Қорытынды

Зерттеу барысында айқындалғандай, жоғары оқу орындарының оқыту үдерісінде педагогикалық акмеология тәсілдерін меңгерту жолдары жүзеге асырылады. Нәтижесінде болашақ мамандардың кәсіби даму бағытындағы қажетті қызығушылық қасиеттері қалыптасады. Сонымен қатар, педагогикалық мамандықтың негізгі құраушы компоненттері сипатталып кәсіпқойлықпен байланысты креативтік-шығармашылық іс-әрекеттер көрсетілді.

Авторлардың қосқан үлесі

Акмеологиялық әдістердің теориялық негіздерін зерттеу және талдау: кафедраның аға оқытушысы, **Анарбек Л.А.**, әдебиеттерге кең шолу жасап, акмеологияның негізгі тұжырымдамалары мен принциптерін атап өтті, сондай-ақ оларды педагогикалық мамандардың кәсіби дайындығында қолданудың теориялық негізін жасады.

Эмпирикалық зерттеу: педагогика ғылымдарының кандидаты **Г.М. Сәрсенбаева** болашақ педагогтарды даярлау процесінде акмеологиялық әдістерді қолданудың тиімділігін тексеруге бағытталған эмпирикалық зерттеу ұйымдастырды және жүргізді. Ол деректерді жинады, талдады және алынған нәтижелер негізінде қорытынды жасады.

Әдістемелік қамтамасыз ету: педагогика ғылымдарының кандидаты Г.М. Сәрсенбаева және кафедраның аға оқытушысы Л.А. Анарбек оқу процесінде акмеологиялық әдістерді қолдануға арналған әдістемелік материалдар мен құралдарды әзірледі. Олар студенттерге оқу материалымен белсенді қарым-қатынас жасауға және кәсіби дағдыларын дамытуға мүмкіндік беретін оқу жоспарларын, оқу-әдістемелік құралдар мен кейстерді жасады.

Түзету және редакциялау: педагогика ғылымдарының кандидаты **Г.Б. Исаева** мақаланы түзетуге және оны журналдың академиялық стандарттары мен талаптарын ескере отырып редакциялауға жауапты.

Графиктер мен кестелерді дайындау: педагогика ғылымдарының кандидаты Г. Б. Исаева зерттеу нәтижелерін суреттейтін графиктер мен кестелер жасап, оларды журналдың талаптарына сәйкес рәсімдеді. Техникалық бөлімнің корреспонденті болып табылады.

Әдебиеттер тізімі

1. Мудрик А.В. Социальная педагогика: учебник. - М.: Academia. – 2019. – 95 с.
2. Сластенин В.А. Педагогика: учебник. - М.: Academia. – 2019. – 400 с.
3. Талызина Н.Ф. Педагогическая психология: учеб. пособие для студентов сред. пед. учеб. заведений. - Москва : Академия - 1998. - 282 с.
4. Якунин В.А. Психологические особенности развития студентов. – М., 1994. - 150 с.
5. Акмеология: учебник / Под.ред. А.А.Деркача. М.: Издательство РАГС. - 2006. - 211 с.
6. Кузьмина Н.В. Предмет акмеологии. – СПб.: Политехника, 2002.-189 с.

7. Маркова А.К. Психология профессионализма. -М. - 1996. - 190 с.
8. Рева Г.В. Формирование акмеологической направленности личности будущего учителя (на примере подготовка учителя музыки): автореферат диссертации канд. пед.наук: 13.00.08 – Майкоп. - 2002. - 22 с.
9. Анисимов О.С. Педагогическая акмеология: общая и управленческая. – Минск: Технопринт. - 2002. – 788 с.
10. Деркач А.А. В помощь исследователю-акмеологу: о логике акмеологического исследования // Акмеология. - 2013. - №4. - С. 11-24.
11. Москаленко О.В. Проблема планирования карьеры студентов в предметном поле акмеологии // Акмеология. - 2012. - №4 (44). - С.26-29.
12. Соловьёва Н.В., Богатырёв А.А. Акмеологическая среда как синергетическая система // Акмеология. - 2011. №3(39). С.84-93

Л.А.Анарбек, Г.М.Сарсенбаева, Г.Б.Исаева

¹*Казахский национальный исследовательский технический университет имени К.И. Сатбаева, Алматы, Казахстан*

²*Американский университет Мальты, Мальта, США*

³*Казахский Национальный педагогический университет имени Абая, Алматы, Казахстан*

Особенности применения акмеологических методов в процессе профессиональной подготовки будущих педагогов

Аннотация. В статье рассматривается один из актуальных вопросов образования- как акмеологический подход в современной профессиональной подготовке будущих специалистов- педагогов и научные взгляды ученых-методистов. На основе анализа научных работ, посвященных проблемам профессиональной подготовки и профессионального развития будущих специалистов, определены цель, содержание и педагогические условия применения акмеологических подходов по профессионально-педагогическим направлениям. Статья раскрывает цели и содержание профессиональной деятельности и профессионального саморазвития, характеризующие формирование акмеологической направленности будущих педагогов, формирование профессиональных навыков и компетенции, включая акмеологическое становление личности. В статье подробно описана оценка критериев эмоционального и мотивационного поведения. По результатам исследования определены и представлены шесть различных вариантов акмеологических методов в конкретных педагогических условиях профессионально-педагогического образования. Определена последовательность внедрения акмеологических методов профессионально-педагогического образования и в заключении статьи кратко изложены результаты педагогического эксперимента, в которых четко обозначены различия между контрольной и экспериментальной группами на всех уровнях развития акмеологических навыков будущих специалистов.

Ключевые слова: акмеологические подходы, педагогические условия, профессиональный интерес, акмеологическое образование, профессиональная педагогика, акмеологическое направление.

L.A. Anarbek, G.M.S arsenbaeva, G.B. Issayeva

¹Kazakh National Technical Research University named after K.I. Satpayev, Almaty, Kazakhstan

²American University of Malta, Malta, USA

³Kazakh National Pedagogical University named after by Abai, Almaty, Kazakhstan

Features of application of acmeological methods in the process of professional training of future teachers

Abstract. The article deals with one of the problems of education, such as modern acmeological approach in professional training of future educators and some views of practitioners in curriculum development. After analyzing the established research in the field of professional training and professional development of future specialists, purpose, content, and pedagogical conditions were determined for the implementation of acmeological approaches in training educators. In addition, understanding of the goals and content of professional activity and professional self-development were discussed, which characterize acmeological skills of future educators, including how acmeological competence can be further developed. The definition of criteria of emotional intelligence and motivational behavior is described in detail in the article. According to the results of the research specific pedagogical conditions for the implementation of acmeological methods in professional and pedagogical education were determined and presented in the article in six different ways. The sequence of methods of implementation of acmeological methods were elaborated. In conclusion, the results of the pedagogical experiment are briefly presented in which outcomes between the regular and focus groups at all levels of development of the acmeological direction of the future students are clearly stated.

Keywords: acmeological approach, pedagogical conditions, professional interest, acmeological competence, professional pedagogy, acmeological field.

References

1. Mudrik A.V. Social'naja pedagogika: Uchebnik [Social pedagogy: Textbook]. (M.: Academia. 2019. 95p.). [in Russian]
2. Slastenin V.A. Pedagogika: Uchebnik [Pedagogy: Textbook]. (M.: Academia. 2019. 400p.). [in Russian]
3. Talyzina N.F. Pedagogicheskaja psihologija : ucheb. posobie dlja studentov sred. ped. ucheb. Zavedenij [Educational psychology: a textbook for students of secondary pedagogical educational institutions]. (Moskva: Academia. 1998. 282 p.). [in Russian]
4. Jakunin V.A. Psihologicheskie osobennosti razvitija studentov [Psychological features of student development]. (M. 1994. 150 p.). [in Russian]
5. Derkacha A.A. Akmeologija: uchebnik. [Acmeology: textbook]. (M.: Izdatel'stvo RAGS. 2006. 211 p.). [in Russian]
6. Kuz'mina N.V. Predmet akmeologii [Subject of acmeology]. (SPb.: Politehnika, 2002. 189 p.). [in Russian]
7. Markova A.K. Psihologija professionalizma [Psychology of professionalism]. (M. 1996. 190 p.). [in Russian]
8. Reva G.V. Formirovanie akmeologicheskoi napravlenosti lichnosti budushhego uchitelja (na primere podgotovka uchitelja muzyki) [Formation of the acmeological orientation of the personality of

the future teacher (using the example of training a music teacher)]. avtoreferat. dissertacii kand. ped. nauk: 13.00.08. (Majkop. 2002. 22 p.). [in Russian]

9. Anisimov O.S. Pedagogičeskaja akmeologija: obshhaja i uravlencheskaja [Pedagogical acmeology: general and managerial]. (Minsk: Tehnoprind. 2002. 788 p.). [in Russian]

10. Derkach A.A. V pomoshh' issledovatelju – akmeologu: o logike akmeologičeskogo issledovanija [To help the researcher-acmeologist: about the logic of acmeological research]. (Akmeologija. 2013. №4. pp. 11-24). [in Russian]

11. Moskalenko O.V. Problema planirovanija kar'ery studentov v predmetnom pole akmeologii [The problem of career planning for students in the subject field of acmeology]. (Akmeologija. 2012. №4 (44). pp. 26-29). [in Russian]

12. Solov'jova N.V., Bogatyrvov A.A. Akmeologičeskaja sreda kak sinergetičeskaja sistema [Acmeological environment as a synergetic system]. (Akmeologija. 2011. №3(39). pp. 84-93). [in Russian]

Авторлар туралы мәлімет:

Анарбек Л.А. – шет тілдер кафедрасының аға оқытушысы, Қ.И.Сәтбаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті, Алматы, Қазақстан. <https://orcid.org/0000-0003-4061-3760>

Сәрсенбаева Г.М. – педагогика ғылымдарының кандидаты, Мальта Американ Университетінің Сапа Департаменті Директоры, ассистент профессор оқытушы, Американский университет Мальты, American University of Malta, Triq Dom Mintoff, BML 1013 Malta. <https://orcid.org/0000-0002-0077-9486>

Исаева Г.Б. – педагогика ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, «Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті» КЕАҚ, Математика, физика және информатика институты, 050010, Алматы, Қазақстан Республикасы, guka_issaeva@mail.ru, 87012554632, <https://orcid.org/0000-0002-4860-3797>

Сведения об авторах:

Анарбек Л.А. – старший преподаватель кафедры «Иностранные языки», Казахский национальный исследовательский технический университет им.К. И. Сатпаева, Алматы, Казахстан. <https://orcid.org/0000-0003-4061-3760>

Сәрсенбаева Г.М. – кандидат педагогических наук, директор департамента качества, Американский университет Мальты, Triq Dom Mintoff, BML 1013 Malta. <https://orcid.org/0000-0002-0077-9486>

Исаева Г.Б. – кандидат педагогических наук, ассоциированный профессор, НАО «Казахский национальный педагогический университет имени Абая», Институт математики, физики и математики, Алматы, 050010, Республика Казахстан, guka_issaeva@mail.ru, 87012554632, <https://orcid.org/0000-0002-4860-3797>

Information about the authors:

Anarbek L.A. – a senior lecturer at the Department of Foreign Languages, K. I. Satpayev Kazakh National Research Technical University, Almaty, Kazakhstan. <https://orcid.org/0000-0003-4061-3760>

Sarsenbayeva G.M. – Candidate of Pedagogical Sciences, Director of the Quality Department of the American University of Malta, Associate Professor, American University of Malta, Triq Dom Mintoff, BML 1013 Malta. <https://orcid.org/0000-0002-0077-9486>

Issayeva G.B. – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, JSC "Kazakh National Pedagogical University named after Abai", Institute of Mathematics, Physics and Mathematics, Almaty, 050010, Republic of Kazakhstan, guka_issaeva@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-4860-3797>